

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.

Műfajtái ára: Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K. Tanítóknak, jegyzőknek 8 K.
Egy szám ára 20 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyitlatter soronkint 80 fillér.

Románia.

Mire fogja magát Románia eltökélni? Fenntartja-e tovább is semlegességét, vagy pedig ürügyet fog keresni, mint ahogy Olaszország keresett, hogy ránk támadjon. Kétségtelen, nem hagy hidegen, vajjon az eddigi ellenségeinkhez nem fog-e egy csatlakozni, de viszont tulás volna, ha azt tartanók, hogy amit az egyesült francia-angol-orosz-olasz milliós hadseregek nem tudtak véghezvinni, azt majd a román hadsereg fogja, s hogy annak beavatkozása fogja meghozni a döntést.

Nem becsüljük túl az erőnket, hisz nem feledkeztünk meg arról, hogy két éve állunk háboruban a világ legnagyobb katonai hatalmaival; nagy vérvesztést szenvedtünk s ma már nincsen meg emberanyagunkban az a nagy rezervoár, amelyből ez alatt a két esztendő alatt olyan bőségesen merithettünk. De azért ez a két év óta tartó küzdelem nem gyengített meg bennünket. Jobb szeretnők, ha nem támadna új ellenségünk, hisz éppen elég, amennyi máris van. De ahogy Olaszország beavatkozása nem változtatott a harc-téri helyzeten s ahogy az olasz hadsereggel meg tudtunk birkózni, nem hozna bennünket zavarba és főleg nem hozna bennünket kényszerhelyzetbe az sem, ha most egyszerre Romániát is ellenségeink oldalán látnók.

Románia két éven keresztül semleges maradt, jobban mondva, hogy nem csatlakozott az ententához. Hogy ez alatt a két év alatt ismételen élére volt állítva a helyzet a központi hatalmak és Románia közt, az közismert dolog. De Románia nem izent hadat, mert tanult Olaszország példájából. Az orosz vereségek s Szerbia megsemmisülése után az a reménységük is alaposan megcsapant, hogy az orosz hadsereg fogja számukra a főmunkát elvégezni, s hogy nekik nem igen lenne más dolguk, mint leülni a győzelmi lakomához. De Brussilov offenzívája óta az oroszbarát agitáció ismét feléledett. Az orosz offenzíva azonban nem tűnt ki oly ellenállhatatlannak, hogy az entente-győzelem már kétségtelen lenne, viszont Besszarábia elvesztése óta megtanulták a románok, mi az orosz hála azért, ha a román hadsereg elvértik, hogy az orosz fegyverek számára a győzelmet kivívja.

De ez ne izgasson bennünket. Ahogy az olasz támadás, dacára, hogy Olaszországgal szövetségben voltunk, nem ért bennünket készenlétlenül, nem érne egy román támadás sem, noha a háboru előtt, sőt talán ma is még védelmi szerződésünk van Romániával. Hogy Románia miképpen határoz, az fontos ugyan

reánk, de még sokkal fontosabb magára Romániára nézve, mert mi minden eshetőségre készen vagyunk, s mi, itt a keleti határon mindenesetre nyitott szemmel figyeljük a tör-

ténendőket és bizonyára sokszorozottan ugyan, ahogy a képviselőházban elhangzott, hogy veszett tigris módjára fogjuk védelmezni drága szülőföldünket.

Nemzetnevelés.

II.

Köztudomású tény, hogy ifjúságunk nevelése reformra szorul. A tanügyi közvéleményt nagyban foglalkoztatják is azok a határozott lépések, melyeket e téren a közoktatásügyi kormány éppen most tett. *Tanügyi szempontból jelentősek is ezek a reformok, nevelési szempontból azonban nem nagyon sok újat hoznak. Már azért is helyes megkülönböztetnünk egymástól a tanítást és a nevelést. Mindkettő fontos, de a kettő nem azonos.*

Nemzeti szempontból pedig ifjúságunk nevelése *terén a alaphiba éppen abban áll, hogy az ifjúsággal való foglalkozásban a súlypont nem a nevelésen van, hanem a tanításon.* Pedig amilyen igaz, hogy érték a tanult fej, époly igaz — ha nem még jobban — hogy az ember annyit ér, amennyit a jelleme ér.

A nevelés célja emberileg tökéletes jellem fejlesztése, — a tanítási oktatás, ismeretadás. Közvetve nagyon a tanítás is nevel, hat a jelen kialakulásra, a mikor a múlt vagy jelen idő nagy alakjait állítja szembe a tanuló ifjúsággal, vagy nagy nemzeti és emberi szöveket, ez a hatás azonban (bármennyire tiszteletreméltó és értékes is) alig hasonlítható a közvetlen nevelői munka vagy éppen egy céltudatos és összhangzatos nemzetnevelési rendszer hatásához.

Erre a külfölségre utaltam már a múlt alkalommal, amikor némi párhuzamot vontam hazánk és Németország között. A nemzetért meghalni is tudás és a nemzetért élés közötti különbség ez. A magyar apákat és fiukat a multak dicső hagyományai a nemzetileg lehányatott jelenben is (a háboru kitérőse idejére gondolok!) képesítette lelkes hadbaszállásra ezeréves hazánk hősi védelmére. Ez a mult ereje, a tanítás követett jellemnevelő munkájának eredménye. A német nemzet csodálatos teljesítményei a köteleességteljesítés terén, az a többlet, a mit e tekintetben ott találhatunk, már nem a mult e tanítással közvetített hatása, hanem a tanítás mellett cél-tudatos nevelés természetes eredménye.

Nevelni azonban nem lehet szóval, katedráról vagy szónoki emelvényről. A jellemet, ezt az ember egész cselekvőségét irányító és minőségileg meghatározó pozitív lelkiéret nem tanulás útján sajátítjuk el, hanem olyan az, mint a kanyaró: úgy átragad a látott példa nyomán. Innen a közmondás: embert barátjáról, madarat tolláról ismerhetsz meg.

Az iskola tehát igazán hiába tűzi ki célul oktató munkája mellé azt, hogy diákjaiból jellemeket nevel, ha az ifju fejlődő jelleme nap-nap mellett olyan példákat lát, amelyek levonják e szándékolt hatást.

Az ifjak jelleme nevelésének az iskola mellett a család, az otthon is tényezője. Megfigyeléseim alapján állíthatom, hogy már itt a családi környezet részéről sok hiányt, mulasztást tapasztalhatunk. Igen kevés család (szülő) vesz részt céltudatosan az ifju jellemének nevelésében. Az idősebb testvérek példaadása ritkán mondható jellemnevelőnek. Még gyakoribb az olyan család, ahol a „jól neveltség“ fogalmát teljesen félreértik: fiucm uri modort értvén alatta lelki tisztaság, a jó cselekvésének készsége, köteleességtudat és jellemeszlárdaság helyett. Hej pedig hány nemesi vagyon maradt volna magyar kézen csak Erdélyben is, ha az előző generációk — (nem állítom, hogy rosszakarattal, csupán rövidlátásból) — nem annyira urakat, mint inkább férfiakat igyekeztek volna nevelni jó példaadással serdülő fiaikból.

Azokra az esetekre utalni sem akarok, ahol a családi otthon éppen a rossz utra vezető tényező a fejlődő ifjak életében. Ez épügy kivétel — sajnos, hogy elég gyakori kivétel, — mint az olyan iskola, ahol több rosszat tanul a diák, mint jót.

Van azonban egy harmadik nevelési tényező is. Felelőtlen, ellenőrzés nélküli és mégis oly hatalmas, hogy az esetek legtöbbszörében az első helyet foglalja el magának az ifju életében. Név is nehezen adható neki. Kategorikusan meghatározva, a nemzeti társadalomnak az a része lenne az iskolán (oktatókon) és családon (szülők, testvéreken) kívül, amellyel a serdülő ifju érintkezik, amely reá állandóan hat. A vásott iskolatársak, az egyetemi kollegák, a házi cselédok, az utca, az újság mind-mind ide tartoznak.

S nem hiszen lenne csak egy olyan naiv ember széles a hazában, aki azt állítja, hogy mindez a hatás egyenesen elősegíti a jellem ki-fejldését.

Nem bizony, sőt olyannyira nem, hogy még a legodosabb nevelésben részesülő gyermek jellemének kialakulását is fenyegeti veszély erről az oldalról. S az elzárkozás és elzárás itt nem segít: az ifjunak előbb utóbb ki kell lépnie az életbe s ha nincs kellően felfegyverkezve a jellemének kialakulását fenyegető veszélyekkel szemben, bukása biztos. (Bukás alatt ne értsünk mindjárt a büntetőörvénykönyvvel való összeütközést. Nemzeti szempontból épügy bukás, mert értékvesztés, a megkezdett pálya abbahagyása, a sohasem vizsgázás, a nagyobb végzettséggel kisebb jelentőségű pozíció betöltése, a szellemi munka abbahagyásával egyhanguan leélt, szinte vegetáló filiszter élet, mint a becsület utjáról való durva letévedés.)

Igy állván a dolgok, még szerencse, hogy fel lehet fegyverkeznie veszedelem ellen. Fel lehet fegyverkezni — jellemneveléssel. Mert a jellem éppen arra való, hogy annak erejével legyőzzük az ilyen veszedelmeket. A bukások oka még nem más, mint a jellem erőtlensége, határozatlan kialakulása vagy éppen hiánya.

Az iskolának, a családnak és a társadalomnak össze kell fognunk ennek a munkának véghezvitelére. Céltudatos és határozott munkát kell végezni a fejlődő generációk jellemének helyes kialakulása érdekében. Nem elég a mozik stb. megrendszabályozása, — a tilalmak, elhatárolások útján csak selejtes fél munkát végzünk! — egyetemes felelősségtudatot kell támasztani mindenekelőtt az összes felnőttekben az ifjúsággal szemben, de azután és emellett végezni is kell a jellemnevelés munkáját is, erőt kell adni az ifjaknak a rájuk váró életküzdelmek becsületos megvívására.

Eleven nemzeti öntudat, pártpolitikai ellentéteken felülemelkedni tudó nemzeti munka a nemzeti célokért, határozott felelősségtudat a nemzeti jövőért s ezzel az ifjúságért, mint e jövő letéteményeséért, hajlandóság hivatottakban és kötelezettségekben egyaránt az ifjúsággal jó irányban való egyéni foglalkozásra (nem nagy tömegekben, hanem apró csapatokban), tanítás mellett összhangzatos jellemképzés, testnevelés és ügyességfejlesztés — ezek az alapfeltételek annak a hatalmas, de nemes, a jövőre kiható és minden jó honfiura köteleességként nehezdedő munkának, melyet egy becsületos nemzetnek az ifjúság jellemének helyes irányu kialakítása érdekében feltétlenül folytatnia kell.

Németországban a császár személyes vezetése mellett a „Jungdeutschland“ néven ismeretes hatalmas egyesülés keretében folyik ez a munka. (Oklánd.)

Dr Papp Gyula.

Románia várakozik.

Illetékes körökben az a vélemény, hogy Románia magatartására a harctéri helyzet lesz mindig az irányadó. Mindaddig, a míg a harctéri helyzet nem tisztázódik annyira, hogy valamelyik fél döntő győzelme egészen világossá nem válik, Románia nem lép ki abból a semlegességből, a melyet a háboru alatt mindeddig megőrzött. Politikai körökben nem tulajdonítanak különös fontosságot annak az agitációnak, a melyet az entente párt Bukarestben kifejt, már csak azért sem, mert ezek az agitációk sokkal hevesebbek voltak a háboru előbbi folyamán és a román kormányra akkor sem tettek különösebb benyomást.

Idevonatkozólag a következő illetékes helyről elhangzott nyilatkozatot közölhetjük:

— Emlékeztetem arra, a mi a balkáni háboru alatt történt. Romániában akkor is sürgette a közvélemény a közbelépést, a Dobrudzsába való bemasírozást és a román kormány mindaddig megmaradt semlegességében, a míg Bulgária tragikus sorsa el nem dőlt. Románia ma is teljesen ezt a politikát követi. *A haldoklót le-*

szurni: es a román politikának a célja. A román kormány nagyon jól látja a helyzetet és tudja, hogy az, a mi ma történik a keleti harctéren, nem jelenti a háboru eldőlését és hogy ép úgy nem döntő jelentőségű, mint a hogyan nem volt döntő jelentőségű az oroszoknak az előbbi offenzívája sem, a mikor pedig bent voltak Magyarországon. Törökország komolyan veszi a központi hatalmakkal való szövetségét és hogy abban a pillanatban, mikor Románia valóban megmozdulna a Balkánon, ugyanezek a török csapatok megjelenének Románia déli határán is. Dél felé az egyesült török és bolgár haderők ellen kellene védekezni Romániának és ezek nem olyan kilátások, a melyek mellett érdemes volna kilépni a semlegességből.

— Nekem magánvéleményem egyébiránt az, — folytatta a nyilatkozó ur, — hogy *Románia egyáltalában nem fog kilépni a semlegességből.* A központi hatalmak döntő és végleges veresége esetén Románia „masirozna“, erre azonban nem sok kilátás van. Ilyen körülmények között bennem semmiféle aggodalmat nem kelt a román helyzet és értesülésem szerint a balkáni diplomáciai körökben is így itélik meg a helyzetet.

Bukovinai csatákból.

— *Harctéri élmények.* —

(*A Pruton át*). Junius tizedike fölvirradt. Csendes, szelid éjszaka után ragyogó napsugárból öltött magára köntöst a besszarábiai határvidék, Oknáától Csernoviczig.

Mi a rarance—toporoutzi vonalat tartottuk.

Reggeli négy órától kezdve, tompa ágyumoraj hullámszórt északról mifelénk. Tudtuk, hogy az okna—dobronuci csata még nem dőlt el, de tele voltunk reménységgel. Hogy a huszonkilenczeseket, meg a harminczasokat kimozdítsa helyüküül a muszka, vagy a honvéd tüzérséget lefőzze az orosz tüzérség, ha mindjárt francia, meg japán tisztiek komandirozzák is — olyan nincs.

Biztató, megnyugtató hírek is jöttek minden irányból.

Kora délután Lukács hadapród visszatért Csernoviczból, a hol egyetmást vásárolt az üteg tisztii étkezdéje számára. Jelentkezett nálam s közölte, hogy a gazdasági hivatal Ujzuckán fölpakolt és menetkész.

— Ördögöt! Lehetetlen . . .

De ő bizonykodott, hogy úgy van.

Telefonon azonnal tovább jelentettem. De rajtam is, a legénységben is hirtelen különös izgalom vett erőt a hír hallatára. Nem akartuk elhinni semmiként.

Hogy itt hagyjuk ezt a gyönyörű állást, prédául az ellenségnek, melyen annyit dolgoztunk, melyért annyit verekedtünk és véreztünk, annyi diadal és dicsőség helyét, a hol láttuk az orosz futni, mint a nyulat és halomra hullani a magyar ágyutól és gépfegyvertől: sehogy sem ment a fejünkbe. Lokább itt haljunk meg utolsó szálig, minthogy meghátráljunk!

De hiába tépalódtunk, hasztalan káromkodtunk.

Hét órakor jött a parancs: nyergelni, szerzőmólni, ágyukat kitolni, — háromnegyed kilenckor indulás, irány a csernovici teherpályaudvar. A gyalogság kilenc órakor kezdi meg a visszavonulást.

Tehát mégis visszavonulás.

Az ágyuk bőgtek, kivált a Dolzsokon. Az utóvéd-ütegek voltak ezek. Topórutz fölött gyalogsági fegyvertűz ujjalt meg ismételten s egy jelentőlos átkiáltott hozzánk: mosd kezd támadni az orosz.

Félnyelkor az üteg menetkész állapotban várta a további parancsot. Háromnegyedkor elhangzott a vezényszó:

— Lépés, indulj!

A lovak idegesen ficáncoltak, a kerekék

dübörögtek, a tüzerek nyomott kedvvel bandukoltak az ágyuk után. Váratlan jelentést hozott utánam egy tizedes:

— Főhadnagy ur, alázatosan jelentem, a hatodik ágyu rudja eltörtött. Nem tud indulni.

— No, ez kellett még. Rossz jel!

Wohlner hadapródot, a harmadik szakasz parancsnokát visszahagytam, hogy az ágyut a lehető leggyorsabban hozza utánunk. Az üteg folytatta a menetelést. Nem tettünk háromszáz lépést, bagolyhugásszerű hang hasította ketté a levegőt. Srapnellet bucsuzott a muszka. Hála Istennek, jó magasaa robbant, nem okozott kárt. A többi sem, pedig ugyancsak sűrűn röpöködtek.

Hosszu oszlopban, némán vonult a tüzérség Ujzucka felé, Tíz óratájban már gyalog csapatok is tünedeztek föl itt-ott. Az ellenség nem nagyon zavart, csak Boján felől próbált nyugtalanítani hajóágyuval.

A mögöttem lovagló Dutka szakaszvezető azonban gunyolódni kezdett egy egy lövés után:

— Hosszu, komám! Irányzék ötszázzal kevesebb!

Hanem a muszka nem hallgatott reá.

Szerencsére!

Éjfél után kettőt mutatott az óra, mikor a Prut hidján az üteg áthajtott. Schreiner alezredes, a rarancel védőszakasz tüzéparancsnoka a cernoviczi vámház előtt állott segédisztijével a mikor bennünket az éjjeli homályban, a gyér világítás mellett fölismert: örömteljes hangon viszonozta üdvözlésünket. Az ő tüzérsége megmenekült — mi voltunk az utolsó üteg.

Könnyedén odakiáltotta:

— Weinberg, „g“ betű!

Tudtuk, hogy a részletes térkép Weinberg irásának g betűjénél kell tűzállást foglalnunk.

Reggeli négy órakor ágyunk már a csernavkai utnak meredtek, ahol előnyomuló orosz gyalogságot figyeltek meg előőrseink.

— Bumm, bumm!

Belövés. Azután sortűzek.

Nem is birt tizenegyedikén egy lépést sem előbbre törni Miklós csár hada.

Imígyen kezdtük az Ur 1916-ik esztendőjében a rózsafakadásról pirosnak keresztelt pünkösd ünneplését.

(*Akik nem szokták meg a gránátot*). Mikor először negyvenötven lépésre csapott tőlem a gránát a földbe, hatalmas krátert vájva magának, csodálatos érzésem támadt. Valaminő bizonytalan érzés, a melyet nem tudok meghatározni. Nem félelem volt, hiszen a higgadságomat egy pillanatra sem vesztettem el, — tovább vezettem a tüzet, a nélkül, hogy hangom színe és ereje egy árnyalattal is változott volna. Egyébnek kellett lenni. Azt hiszem a szokatlanság.

Mert idővel megszokja ám az ember. És úgy kitanulmányozza a gránát járását, hogy süvítéséről meg tudja itélni: hosszú-e, vagy rövid, előre fusson-e, vagy hátra, védekezés okáért.

Hanem azért még sem tréfa.

Én férfi vagyok, idegeim sem utolsók, mégis kellemetlenül gondolok vissza némelyik gránátosőre, melyet orosz ágyuk öntöttek ránk itt-amott.

Hát a gyöngé asszony mit csináljon ilyenkor?

De tartsunk rendet.

A csernoviczi Weinberg a temető mellett huzódik. A kettőt az országut választja el. A fiatal tisztiek még évődtek is egymás között:

— No, ha elesel, nem kell messze cipelni . . .

De csak játék volt, nem gondolta komolyan senki. Azonban a temetőhöz mégis maradt anyi közünk, hogy a gondnok házáat választottuk tisztii lakásnak. Mellette jobbról-balról, meg szemközti, csinos polgári házak, melyekben férfit még öreget sem lehetett látni. Csupán nőt.

Hogy örültek jöttünknek, nincs arra kifejezés. Kedvesek, szeretetreméltók, szivesek voltak. Csirkét, tojást, vaját hoztak; a lelküket is kitéték volna előbünk. És mi tagadás, némelyik szép is volt. Hogyne udvaroltak volna hát nekik hadnagyok és zászlósok, a kik hónapok óta nem láttak fodros szoknyát . . . Az apró idillek gyorsan szövődni kezdtek.

Minthogy minden szerelemnek vége szokott lenni békességes időben is, annál inkább háboruban: a weinbergi gyöngyület is csak két napig tartott. Mert tizenkettedikén délben megcsendült az ütegtelefon:

— Befogni! Mozdonyok a lövegállás mellé az ut hosszában. Üteg tüzkész marad.

Tíz percz alatt készen volt minden.

A körlet hölgyei pityergő ajakkal kezdezték:

— Mi az?

Fogalmunk sem volt róla.

— Elmennek?

— Az ördög jobban tudja! — mondtuk mi.

— Mi lesz velünk? Mi lesz? — tördelték kezüket.

— Eh, semmi, csak állásváltoztatás, — vigasztaltuk, a mennyire tőlünk telt.

De nem hittek. Annál kevésbbé, mert veszettül löttünk egész délután. Csak öt óra felé szüneteltünk, mikor végleges parancs érkezett az üteg bevonul a hadosztályhoz. Indulás szürkület beálltával.

Az örömdetes változáson fölvidulva, bucsuzni kezdtünk. Messziről záp pukkanas hallatszott, félpercz múlva fokozódó zugás, majd éles robbanás a vasutállomás környékén. A nők elsápadtak, megállt a szavuk, a csevegésnek rögtön vége lett.

Orosz gránát garázdálkodott.

Hamarosan jött a másik. Az a szomszéd kertjébe csapott. Gazdája, a fiatal, szőke asszony, elájult, anyja sirógörcsbe esett. A többiek tébolyodottan rohantak az utcára és sikongva szaladgáltak alá föl, míg a harmadik gránát, mely a táviratdrótot szétzúzva, az országutat szelte ketté — onnan el nem üzte.

Mi kilencz órakor indultunk. Leverten in-tegettek utánunk, míg láttak. Nem emlékezem szomorubb arcokra, mint ezek voltak.

Igy telt pünkösöd szent ünnepének második napja . . .

Gagyhy Dénes.

A megye czukorszükségele.

Ismételten bebizonyult, hogy vármegyénk czukorellátása nem felel meg a követelményeknek, egyszer hol bővében voltunk a czukornak, hol meg fölötte érezhető volt a hiánya, mert az ide érkezett árut a kereskedésekből egyik-másik tuléhes ember alaposan összehorgászta, s magának a nagyközönségnek alig jutott valami. Ezen a tarthatatlan állapoton kívánt segíteni a megye alispánja a kereskedelegyi miniszterhez intézett felterjesztésében. E szerint Udvarhelymegye 29,100 háztartása részére átlag 2 kg. havi czukorfogyasztást véve alapul, a minisztertől havi

600 mázsa cukor kiutalását kérte a Cukor-központ által. A miniszter igazoltnak látta az alispán előterjesztését, s ezen 600 mázsa cukrot a napokban kelt rendeletével tényleg kiutalta. Ezen 600 mázsából — melyből 2 waggon (200 mázsa) már meg is érkezett — fog tehát az egész vármegye cukorszükséglete kielégítést találni, s méltányos és helyes kiosztása fölül a megye alispánja fog gondoskodni. Természetesen a közönség ez irányú szükségletét továbbra is a kereskedőktől szerzi be, a kik viszont a megye részére kiutaltból fedezik készletüket.

Felmentések és szabadságolások.

— Honvédelmi miniszteri rendelet. —

A honvédelmi miniszter most újabb rendeletben szabályozta a szabadságolások ügyét. A rendelet szerint a harcoló csapatoknál beosztott legénység rövid, 14 napi szabadságolása (6 havi folytonos szolgálat után) az előljáró csapatparancsnokságnál személyesen kérendő. (Ezeknél mezőgazdasági szabadságolás nincs.)

Fegyveres szolgálatra alkalmatlanok, de harctéren alkalmazottak legfeljebb 30 napi szabadságot kaphatnak előljáró parancsnokságuktól, személyes kérésre. Esetleg családi okokból rövidebb szabadság ugyanott adható. Ezen egyének felmentési kérése mindig az 5002—1916. eln. 4. sz. rendelet szerint a honvédelmi miniszterhez czimzendő.

Hadszintérről szabadságolt otthon tartózkodók szabadságuk letelte után feltétlenül bevonulni tartoznak, még ha köző jogczim alapján felmentést is kérnek. A kérés elintézését az illető szolgálati helyén tartozik bevárni. A közigazgatási hatóságok az otthon tartózkodók felváltását felcserélését saját hatáskörükben nem intézhetik.

A szabadságoltak mindig csapattestük póttestéhez tartoznak bevonulni.

A mögöttes országban szolgálók 5 hétig terjedhető gazdasági szabadságot kérhetnek illetékes parancsnokságaiknál. Felmentésük, hosszabb szabadságolásuk, felcserélésük mindig az 5316—1916. eln. 4. sz. rendelet szerint a honvédelmi minisztertől kérendő.

Hadszintéri parancsnokságokhoz szabadságolási kéréseket benyújtani (írásban) nem szabad.

Mezőgazdasági mozzanatok.

— A gazdasági felügyelő jelentése. —

Julius hónapnak első felében időjárásunk változó volt, később tartósabb meleg, a hónap vége felé esős időjárásunk volt. Őszi és tavaszi vetések aratása a hónap végével legtöbb helyen befejezést nyert, a cséplés több helyen megindult.

A beérkezett jelentések szerint a kalászosokból a következő terméseredményre van kilátás: őszi buza kat. holdanként 5-40 kgr., őszi rozs 5-60 kgr., tavaszi árpa 5-20 kgr., zab 5-60 kgr., természetesen vármegyei átlagot érve.

Burgonyából jó termés ígérkezik, mesterséges takarmányok jók, legelőkön az állatok részére elég takarmány van.

Julius havában négy községnek 4 darab tenyészbika szereztetett be a vételár 10—15—20 százalékos segélyezésével. Korpautalvány kiadatott 53 egyének összesen 50 mm. 35 kg. ról, baromfiak és sertések póttakarmányozására.

M. kir. földmivelésügyi miniszter a vármegyei Méhészegyesület részére 2 drb dr. György-féle háztartási tüzhelyszalót ingyenesen engedélyezett a rokkant katonák tanfolyamán való bemutatása, illetve használatba vételére, míg a községi tenyész-apaállatok beszerzésére 40.000 korona hitelt engedélyezett a felügyelőség részére.

A lefolyt költségvetési év alatt ezen hitel terhére beszerezett a vármegyei községek részére 28 drb magyar erdélyi fajta, 2 drb simmenthall, 2 drb bivaly-bika, összesen 32 darab

tenyészbika, továbbá 14 drb tenyészkan a vételár 15—20 százalékos segélyezésével, vagyis összesen 46 darab tenyészállat. Daczára a magas árak és nehéz viszonyoknak, sikerült a vármegyei községek $\frac{1}{3}$ részének hiányzó tenyészállatait államsegéllyel pótolni, illetve beszerezni.

A földmivelésügyi miniszter 20.000 korona újabb hitelt engedélyezett tenyészállatok beszerzésére.

Egy hó közigazgatása.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága 9 ikén tartotta aug havi ülését, melyen az elnöki teendőket *Sebesi János* alispán látta el.

Az alispán jelentését Dr. *Paál Árpád* főjegyző terjesztette elő. E szerint az alispáni iktatóra érkezett 752 ügydarabból 552 nyert elintéztést a katonai bemutatászemlék megtartatásak. Az árvaszék jelentését *Szentkirályi Kálmán* ülnök mutatta be. Az árvaszék 968 ügydarabot látott el, a gyámoltak száma 17551, a gondnokoltaké 955, a hadbavonult 5908 családapa után 13623 kiskorut tartanak nyilván.

Kolumbán Lajos kir. tanfelügyelő jelentésében megemlékezett a tanítói áthelyezésekről, majd bejelentette, hogy azon áll. el. iskoláknál, ahol eddig a női kézimunka tanítás biztosítva nem volt, lépéseket tett, hogy ahhoz értő nők, tiszteletdíj mellett a leánytanulókat a női kézimunkára oktassák. Örömmel jelentette, hogy a tervbe vett államosítások befejezést nyertek, a tanítók kinevezettek, kivéve a kecsatkisfaludi községi iskolát, sőt a legtöbb iskola felépítésére a megfelelő költség előirányoztatott.

Mátéffy Domokos pü. igazgató jelentéséből kitűnt, hogy a III. o. kereseti adó, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójának kivetésére illetékes bizottságok működésüket befejezték s így a folyó évi állami adó kivetése az egész vonalon rövidesen megtörténik. Egyenes adóban jul. hóban befolyt 242,512 K, fogyasztási adóban 68,146 K, dohányjövődékben 71,868 K, bélyeg, díj- és jogilletékben 12,612 K. A pénzügyminiszter rendelkezett, hogy a szeszitalok kicsinybeni maximális árát törvényhatóságokként, szükség esetén községenként kívánja megállapítani. — Dr. *Lengyel József* m. főorvos jelentése szerint a közegészségügy kedvező volt, a mennyiben a hólyagos himlő a szigorú intézkedések pontos végrehajtása eredményeként több községben megszűnt, többen lényegesen apadt. Hevenyfertőző beteget a hó folyamán 53-at jelentettek be, 113-mal kevesebbet, mint előző hóban. A közkórházba felvettek 57 beteget, a hó végén maradt 63 beteg. — *Szabó István* kir. ügyész jelentésének tudomásul vétele után *Leichtner Gyula* áll. épít. hivatalfőnök tette meg jelentését, melyből kitűnt a parajdi ut 13—27 km. kiépítése befejezést nyert. A kavics kitermelése megyszerte akadályokba ütközik, miért is az alispán előterjesztést tett, hogy a közmunkaerők szükség esetén igénybevehetőek legyenek. — *Zonda József* főállatorvos jelentette, hogy az állategészségügy kedvező. Végül *Székelyhidy Viktor*, gazdasági felügyelő tette meg jelentését, melyet másik helyen ismertettünk.

82-ös tisztek oroszfogságban. Wagner kapitány írja, hogy ő vele a következő 82-ös tisztek estek fogságba: Kapitányok: *Mikulescu, Wagner*; főhadnagyok: *Péter, László, Vischer, Fischer*; hadnagyok: *Maxony, Tomsey, Soó, Doros, Tankó, Krumenacker, Kontros, Frankl, Melczér*; orvosok: *Dr Szabó, Dr Kiss*; zászlósok: *Kiszely, Lipót, Balló, Kovács, Lakatos, Burda, Benedek, Lönhard, Abrahám, Sucher, Kiss, Székely, Russu, Rössler*; kadettek: *Domján, Lőrinczi, Józsa, Várterés, Földessy*; aspirántok: *Macskássy, Miskolczy, Máté, Manes, Kelemen, Benedek, Hirsch, 2 Gábor, Márton, Péter, Jánosi, Kendeffy.*

HIREK.

Székelyudvarhely, aug. 13.

Csak egy éjszakára...

Csak egy éjszakára küldjétek ide őket, ilyen-kép dalolt a költő és nem lehetetlen, hogy így dalolnak most az összes frontokon és így dalolnak odalent is, a mindig látható és mégis olyan-nyira ismeretlen tömegek mélyén, azon a fronton, amely a nyomor és szenvedés dandáraival szemben kioldódik, amelyet látogatni sem a francia elnöknek sem az angol miniszterelnöknek nem jutott eddig eszébe.

Poincaré mester okvetlenül járt már az első lövészárookban s bizonyos vasárnapi, kimosdott, dezinficiált háborút megvizitelt már, nem mondható, hogy ne igyekeznék közel férközni a néphez, s a rája meredő szemek mégis mintha egy másik csillagról néznének és a sorba állított, kimosdott, személytelen emberek potemkin-kulisszaként takarják előtte az élet igazságát.

Csak egy éjszakára... Ott a fronton, amikor hétköznapi éjszakáján komolyra megy és a háboru érző és élő és más élettel összefüggő eleven emberek husát szabadlja és tűz, acél és mérreg surrog, ordít, örvénylik, visít és kaczag a levegőben és mint egy perverz vadállat tépi az üvöltő embereket a fájdalom. Vagy lent a középosztály, a lateiner és a munkás lakásaiban, csak egy éjszakára ott lenni családapának, gondtól álmattalul és a sötétbe meredt szemmel látni a holnapot és éhesekek nyöszörgését hallani kétségbeesetten. Lenni családapa, vagy katona, otthon, vagy a fronton, Poincaré mester, vagy legalább beszélni velük négy szemközt, mint egykoron ama magyar Mátyás király és azután mondja nekik, hogy háboru lesz, amíg Németország békéért nem könyörög. Mondja a katonának: „Légy nyugodt, te katona, az utolsó emberig folytatjuk a háborút“ és feleljen a katona kérdésére: „Ki lesz az utolsó elsett ember, én-e vagy ön, Poincaré ur?“ — És mondja az otthoni nyomorgóknak, hogy: „Légy nyugodt te polgár, mi inkább feláldozzuk apádat, fiadat, testvéredet és unokádat s léged te anya és leány és nővér inkább éhen veszejtünk, sem-hogy Jagownak legyen igaza“, és válaszoljon a nyomorultak kérdésére: „Ön is éhen hal velünk, Poincaré ur?“ — Mondja a népnek, hogy: „Légy nyugodt, te nép, a haza diadalmasan él örökké!“ és feleljen a nép kérdésére: „Ki az a haza, aki megmarad, ha én a nép, elpusztulok, — ki az a haza, azok-e netalántán, akik nem harcolnak, hanem keresnek?“

Csak egy éjszakára... Szemtől-szembe a néppel, ott mondja Poincaré ur, hogy „hála Istennek, hős tábornokaink lettek, akik nem haboznak százezer életet áldozni“ — és feleljen arra a kérdésre, hogy: „Mi lesz, ha hiába áldozták ezeket a százezer életet?“ És mondja, hogy: „Igen, voltak hibák, itt is veszendőbe ment vagy ötszáz-ezer, ott is elhullott egy millió, de most már megegyezett X ur Y urral és a kormány helyzete is biztosított egy időre és most már minden jól fog menni“ és aztán feleljen arra a kérdésre, hogy: „Mi lesz azokkal az urakkal, akik miatt, mert veszekedtek, ötszáz-ezer és egymillió elpusztult?“

A népből mit lát Poincaré ur és a többi urak mint látnak? Defilírozó katonát, merev, lárvá arcokat és türelmesen várakozó szegény asszonyokat a segélyhelyek előtt. A sivitó autók mellett elmosódottan suhan el a felpántlikázott menetszázad képe és a nagy ur zavartalanul mérlegelheti, hogy legközelebb a 17 évesek életét vesse-e oda egy tétre, vagy inkább az ötvenötvesekét! De menjen oda, csak egy éjszakára és hallgassa meg a mélység beszédét és hallja a kormányok sorsát zuhogni még mélyen a föld alatt és hallgassa, amit a rend kulisszái mögött keserű tömegek mondanak. Hallgassa meg, hogy mit jelent Pétain tábornok hősi jelentése: „a Masas jobb partján nem vonulunk vissza egy tapod-

tat sem, vagy hogy veszteségeink a körülményekhez képest nem tulságosak." A vissza nem vonulás, amely Pétain politikájának a Joffréval szemben való felülkerekedését jelenti a vezérek társaságában, odalenn százezer halált jelent és a nem tulságos veszteségekben való gavalléros megnyugvás újabb százezret. És a százezer és százezer élet egyenként mind csupa ember, csupa olyan test és lélek, mint Poincaré, Joffre és Pétain és mind a diplomaták és a százezer élet annyi családot, rokonságot, munkás közösséget, szerelme, reményt, ambíziót, tervet, jövőt, multat és teljes emberséget jelent, mintha mind csupa diplomaták lennének ezek a százezrek és milliók.

Egyszer, csak egyetlen egyszer hallgatná meg a zsarnokká magasztosult ügyvéd vagy pártvezér a nép beszédét, és akkor irtóztatva fogja tapasztalni, hogy az „utolsó csepp vérig," a százezer ember és a hősi nonszalanesszal áldozott veszteség megint százezer ember, és az egyforma katoná mind csupa külön tragédiákkal és örömekkel eleven ember, csupa külön test és lélek és a Pétain ur politikájának győzelme százezer halál és ugyanannyi a kormány megmaradása és az, hogy Poincaré ur nem kompromitálta magát üzletfeleivel szemben. „Rájöttünk egy hibára": ez százezer halál és „na, ugy-e megmondtam", ez megint százezer és újabb százezer az, hogy „Te kérek, csak nem alázom meg magamat Jagow előtt" és egy millió a konjunktúra, a Schneider-gyári részvényesek, a szállítók, a municziók, a mandátumok, a befentesek a részesedők és egyáltalában az egész francia Heza. Talán Poincaré ur tudja is ezt, oh ki láthat bele egy diplomata lelkiismeretébe, de azt még nem tudja, hogy a nép is kezdi már tudni. Az egyforma szemek sáblakán át ember agyába láthatna, ha szemébe nézne a népek és ha a mélységek dübörgését hallaná, nem Jagow-val veszekednék, hanem reszketve pakolna, hogy ne kapja utjába a mégis közelgő, a fenyegető béke, az egyes emberek élni akarása, a diplomaták utolsó ítélete, amely, lehet, hogy nem a mostani háboru után fog kitörni, de egyszer bizonyosan.

Kinevezés. A kereskedelenügyi m. kir. miniszter *Dávid Lajos* székelyudvarhelyi m. kir. posta- és táviró tisztet m. kir. posta- és táviró főtitkárrá kinevezte.

Szerzetesek áthelyezése. A szent Istvánról nevezett erdélyi szentferenczrendi tartomány konventje a székelyudvarhelyi zárdához *Korbuly Ignác* ferenczrendi szerzetest áthelyezte. Az áthelyezett francziskárus egyike a rend azon kimagasló alakjainak, kik a harctéren hősiességükkel magatartásukkal dicsőséget szereztek a magyar névnek. A három diszkeresztel közöttük a német lovagrenddel kitüntetett páter 120 ütközetben vett részt s nem egyszer önmaga vezette a csapatokat a tűzbe és győzelemre. Itt említjük meg, hogy *Ocskay Fausztin* a székelyudvarhelyi róm. kath. női zárda főnöknője Szászberénybe hasonló minőségben helyeztetett át, míg helyette a zárdához főnöknőnek a lévai zárda főnöknője kildetett.

Hymen. Folyó hó 12-én vezette oltárhoz *Petrovics István* budapesti póstai főtitkár, 82. cs. és kir. tart. hadnagy *Balogh Szerénát*, Vargyas község áll. tanítónőjét. Petrovics hadnagy az olaszországi harctérről a Doberdóról jött a boldog esküvő megkötésére, hová a házasságkötés után újból visszatért.

Udvarhelymegye halsegélye. Halsegély címén Udvarhelyvármegyében, a háboru eddigi tartama alatt 11.169,331 K 20 f. lett folyósítva, melyből törültek 3.024,648 K 90 fillért s így tényleg kifizettek 8.144,682 K 30 fillért.

Halálozás. *Folberth György* nyug. posta- és táv. ellenőr, az ág. ev. egyház egyháztanácsosa, életének 65-ik, boldog házasságának 38-ik évében, f. hó 12-ikén elhunyt. A megboldogultban egy puritán jó ember távozik az élők sorából. Emléke legyen áldott. Halálát neje *Véber Zsófia*, *Gusztáv* fia családjával és számos rokon gyászolja.

A szilva maximális ára. A kormány a Hivatalos Lapban közzé tett rendeletével megállapította a szilváért, a szilvakészítményért és a szilva cefréért követelhető legmagasabb árakat. A termelőtől történő nagybani vásárlásnál a nyers őszi szilváért 20 koronát, a nyári szilváért 12 koronát lehet métermázsánként fizetni. A csömegefajta szilvára, amely szeszfőzésre és szilvaiz készítésre nem használható, ez az ár megállapítás nem vonatkozik. Az aszaltszilvának és a szilvaiznek az értékesítésére a kormány középpontot fog létesíteni. Aszaltszilváért a nagybani bevásárlásnál 100—150 darabos minőségért 100 K, 115 130 darabos minőségért 97 K és 130-on felüli minőségért 94 K a megengedett ár. A kicsiben való elárulásnál az eladó csakis olyan árat számíthat, amely aránytalanul nem drága.

Kinevezés. A földmívelésügyi m. kir. miniszter *Gál Imre* udvarhelyvármegyei kir. tanf. hivatalhoz beosztott áll. isk. tanítót méhézeti szakfelügyelővé a IX. fizetési osztályba kinevezte s megbizta a székelyföldi méhézeti kerület vezetésével.

Ezüst mise. Egy bensőséges és meghatón szép ünnepély járt le f. hó 9-én Székelyszentkirályon. A falunak közszereketben álló lelkésze *Tamás István* plebánus mutatta be az Urnak felszentelésének 25 ik évfordulóján hálaadó áldozatát. Messze vidékekről sereglettek össze a hosszas betegsége közepette is humores kedélyhangulatú papnak tisztelői és jóbarátai. hogy az ezüst misén jelen legyenek s jó kívánataikkal halmozzák el a gondos lelki pásztort. A falu ünnepi dísz töltötte az öreg harang méla kongásával hivta össze a munkás szerszámot pár órára pihenőre tett falu népét. A lelkészi laktól a templom bejáratáig sorfalat állott a hívők serege. Az egyházi ornátusba öntözött nagy számú papság élén *Pál István* apát főesperes manudoktorral a lelkészi lak ajtajánál köszöntötte a jubilánst és adta át a ker. papság ajándékát egy gyönyörű kivitelű arany kelyhet. A menet egyházi ének zengésével, lobogók alatt haladt a templomba, hol az Ur oltáránál a jubiláns mély meghajlással, erőteljes hangon intonálta a Te deum laudámust. Majd következett a szent mise, mit a jubiláns betegeskedő lelkipásztor mindannyiunk meglepetésére mindvégig nem lankadó csengő hangon énekelt. Mise közben *Korbuly Ignác* székelyudvarhelyi szentferenczrendi szerzetes, a németlovagrend lovagja tartott szent beszédet és méltatta a 25 éves papi munka nehézségeit, örömeit és gyümölcseit. Mise után a jubilánsonál a róm. kath. tanítóegylet *Gáll Sándor* vezetésével tisztelt meg mint díszelőke előtt. Az ünnepélyt a jubiláns házánál közébéd zárta be.

A kereskedő-tanoncz iskolánál egy, az iparos-tanoncz iskolánál szintén egy helyettes tanítói állás a jövő tanév bizonytalan részére betöltéere vár. Az előbbire csak középiskolai tanári, az utóbbira elemi iskolai tanítói oklevéllel bíró helybeli egyének is pályázhatnak. Tanítási idő heti 4—4 óra: délután 2—6, illetve 5—7 óráig. Díjazás heti óránként egy tanévre 100—100 K, melynek a jövő tanévtől leendő emelése kilátásba van helyezve. A pályázni szándékozók a teljesítendő kötelességek felől felvilágosítást nyerhetnek *Paál Sándor* h. igazgatótól, mely után az írásbeli pályázatok — mellékletek nélkül — ugyancsak *Paál Sándor* h. igazgatóhoz augusztus hó 20-ig beadandók. A pályázók közül a helyetteseket az iskolabizottság fogja megválasztani.

Zászlószentelés. A szombatfalvi Gazdakör f. hó 20-ikán rendezendő ünnepség keretében szenteli fel zászlóját, mely alkalommal műkedvelők délután 3 órakor az iskolában a Szökött katona című népszínművet adják elő.

Aratási hálaadó ünnep Homoródfürdőn. Az elmúlt két évben elmaradt az unitáriusok homoródfürdői aratási hálaünnepé, az ugynevezett „unitárius bucsu". Mint értesülünk, ez évben megtartják s már készül a két Homoród unitáriusága a hálaadó ünnepélyen való találkozóra, mely folyó hó 20-án lesz. Az ünnepély szónoka *Zoltán Sándor* homoródszentmártoni unit. lelkész lesz.

Vásároljunk hadsegélyző postabélyeget.

Tizenégy hónap mulva. A mult év tavaszán esett orosz fogságba *Ossváth Albert* betlenfalvi gazdálkodó Dénes fia. Hosszu tizenégy hó telt el azóta, mely az itthon ő érte aggodóknak tizenégy megpróbáltatásokkal teljes esztendőnek tünt fel, mert semmi hír sem jött haza a harczmezőről, mely bizonyossággal mondta volna, hogy fogságban él-e vagy meghalt a jó fiu. A napokban azonban vöröz pecsétés lap érkezett nagy Oroszországból, s a lapot a már elveszettek hitt Dénes fiu írta Krasznofinksból, hol a fogság keserű kenyerét eszi s hogy megvan és hogy egészséges. Ime, egy újabb bizonyossága annak, hogy az elveszettek mondott katonák igen sok esetben nem vesztek el, a mi bizonyára sok szülőnek és hitvesnek szolgál vigasztul és nyújt némi reményt a viszontlátásra.

Alkalmi sorok.

Azt mondják, hogy jön a török Együtt élünk, avagy halunk! Közös fronton küzdeni... Ez a jelszó mindenütt... Bolgár, török, magyar együtt! Dehogy halunk, együtt győzünk! Elz már aztán isteni! A hol e három lelt!

Hej nyugati kulturánknak Fajrokonl vérszerződés Milyen lökést is adott Közös nagy pecsétje ez! Volna, hogyha harczban elnem A turáni átokból most — Töltünk három századot! Turáni szerencse lesz!

Veterán.

Hadicskók árverése. A főispán közbenjárása folytán a hadvezetőség 60 harctéren született csikót küldött a vármegyébe a gazdák közt való eladás végett. A csikókat csütörtökön bocsátották árverés alá óriási érdeklődés mellett, a mikor a 120 koronára becsült csikók átlagosan 3—400, sőt nem egy 700 K-val kelt el, a mi nem csak a lószükségről tesz bizonyosságot, hanem a közönség bő pénzkészletéről is.

A hólyagos himlő állása aug. 6—12-ig terjedő idő alatt: *Korondon* maradt 6, szaporodott 1, gyógyult 1, maradt 6; *Parajdon* maradt 1, gyógyult 1, maradt —; *Székelyudvarhely* városon maradt 2, szaporodott 1, gyógyult 1, maradt 2 (mindkettő polgári személy); *Szederjesen* szaporodott 1, maradt 1; *Ujszékelyen* (új) szaporodott 6, maradt 6.

Országos vásár H. szentmártonban. Homoródszentmárton közeég előljárósága közli, miszerint a baromvásár augusztus 29-én, a kirakó vásár szeptember 1-én lesz megtartva. Más napokon nem lesz vásár.

A nikkal pénzt bevonják. Mint másik helyen jeleztük, megkezdődött az új vaspénz forgalomba hozatala. Ezzel egyidejűleg természetesen a forgalomban levő nikkal pénzeket bevonják, s azok rövidesen értéküket veszítik. Nem minden káröröm nélkül jelezzük ezt, mert ezzel azok a tudatlan jámbor csacsik, a kik a nikkal pénzt a forgalomtól most visszatartják, alapos büntetésben részesülnek.

x A „Vasárnapi Ujság" augusztus 16-iki száma megmutatja harctéri képeivel, hogy még ma, a háboru harmadik évében is lehet új és egyre érdekesebb dolgokat kiemelni a háboru roppant anyagából: az összes harcterekről közölt képek mindegyike ritka érdekesség. Szépirodalmi olvasmányok: *Havas Aliss* és *Walter Bloem* regénye, *Szólósi Zsigmond* tárczája. Egyéb közlemények: cikkek a háboru veszteségeiről s a rendes heti rovatok A „Vasárnapi Ujság" előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika"-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság" kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-utca 4.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap", a legolcsóbb ujság a magyar nép számára fél-évre 2 kor 40 fill.

Felolós szerkesztő: BECSEK ALADÁR,

Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

Eladó házastelek
Bethlen-u. 43. sz. Értekezhetni ugyanott.

Eladó ládák. Gabona társra alkalmasak. Csim e lap kiadóhivatalában.

Haditermény
részere maximális árban terményt, babot vásárolk. Székelyudvarhely, Deák-tér 17. sz.